

SOKAK HASZNÁRA ÉLNI

Szöveg: **Bencsik Gábor**
Fotó: **Földházi Árpád**

Hatalmas fák között, patak partján kanyarog a keskeny út, amely Kudlik Júlia szentendrei otthonához vezet. Itt él az az ember, akinek a neve szorosan összefonódott a magyar televíziózás első évtizedeivel. Negyven éven át személyes ismerősünk volt, a képernyő közvetítésével valóságos családtagunk, akivel gyakrabban találkoztunk, mint a legtöbb rokonunkkal. Televíziós munkát ma már nem vállal, de Szvorák Katalin népdalénekesssel két lemezt is készített, és ennek kapcsán, bár ritkán, közönség elé is lép.

ELÉGEDETT A SORSÁVAL?

Tulajdonképpen igen.

A TÉVÉS PÁLYÁJA MÁR LEZÁRULT, AMIKOR ELMENT A PÁZMÁNYRA TEOLÓGIÁT HALLGATNI. MEGTÁLÁLTA, AMIT KERESETT?

Meg. Azért mentem.

HOGYAN KERÜLT ODA?

Az interneten véletlenül odaestem egy oldalra, ahol azt olvastam, hogy egy év alatt el lehet olvasni a *Bibliát*. Na hát ilyen nincs, gondoltam, ez nem regény, hogy nekiülök és végigolvasom. Aztán találtam egy másik honlapot, ahol le volt írva, hogy melyik nap mit kell elolvasni az

Ószövetségből és az *Újszövetségből*, hogy végighaladjunk rajta. Elkezdtem eszerint olvasni. Akkor február volt, be kellett hoznom egy hónapot. Március táján eljutottam oda, hogy ezt sem értem, azt sem értem. Kitől kérdezzem meg? Egyedül éltem, a férjem már akkor nem élt. Összetalálkoztam valakivel, szóba került, hogy van ilyen szak, elvégezheti civil is, nem csak az, aki papnak készül. Fölkészültem a felvételire, de kiderült, hogy túl vagyok a korhatáron. Írtam a dékánnak, három nap múlva jött a válasz, hogy nagy örömmel várnak, lehetek óralátogató hallgató, ami azzal jár, hogy nem kell vizsgáznom, és nem lesz diákigazolványom. Nem baj, nem a papírért mentem, hanem az ismeretért.

Olyan tanáraink voltak, mint Bolberitz Pál, Rózsa Huba, Kránitz Mihály. Egy pillanatig nem bántak velem másként a személyem miatt; persze mindenki tudta, ki vagyok, de nagyon kulturáltan kezelték. Öt évig, 2008-tól 2013-ig jártam oda. Épp az utolsó évben készült el Szvorák Katival *Szeretettel* című lemezünk, amelynek a bemutatóját a máriaremetei kegytemplom kertjében tartottuk. Erre meghívtam a tanárainkat. Tekintsék ezt az én alternatív diplomámnak – mondtam nekik. Elfogadták.

MIT TUDOTT MEG A TEOLÓGIÁN, AMIT AZELŐTT NEM ISMERT?

Magyar szakot végeztem az ELTE-n, és egész életemben sok könyvet olvastam, de itt megtanultam, hogy a *Bibliában* minden benne van. Az égvilágon minden, amit tudni kell az életről.

TEHÁT NEM A HITET KERESTE?

Hívó emberként mentem oda. Inkább a tudást kerestem. És ha valamit elkezdek, szeretem végigvinni. Ma sincs olyan nap, hogy reggeli után ne olvassam el a liturgikus naptár szerint kijelölt szentírási részeket. Van egy *Mai Ige* nevű honlap, azon hónapról hónapra szerepel az egyházi év, aszerint olvasok.

AKI KÖVETI AZ ÖN PÁLYÁJÁT, TUDJA, HOGY A TELEVÍZIÓS MUNKÁJÁBAN IS IGYEKEZETT A MÖGÖTTES ISMERETEKBŐL FÖLKÉSZÜLNI. OTTHONRÓL HOZTA EZT? MILYEN CSALÁDBÓL SZÁRMAZIK?

Egyszerű családból jöttem. Nekem az iskola volt a minden. Olyan tanáraink voltak, amilyenek ma már csak a mesében vagy az emberek emlékezetében léteznek. Érdekes – és ez az egész pályámon végigkísért –, hogy valamiért mindig bizalmat kaptam. Előbb feltételezték, hogy képes vagyok valamire, mint én magam. Az állandó kíváncsiságot az iskolában ültették el bennem. Azt tanultam meg, hogy mindent el lehet magyarázni, és ha a gyerek nem érti a matekpéldát, akkor a tanár csinál valamit rosszul.

HOVA JÁRT?

Általános iskolába a Lovag utcába, utána pedig a Kossuth Zsuzsa Gimnáziumba. Lakóhely szerint a Varga Katalin Gimnáziumba tartoztam volna a mai Andrásy úton, ám annak szörnyű igazgatója volt, akitől mindenki félt. A Kossuth

Zsuzsa nem messze volt tőlünk, ezért apám bement az igazgatóhoz, és megkérdezte, van-e akadálya, hogy oda járjak. Ő csak annyit kérdezett, milyen tanuló vagyok, amire apám azt felelte: jó. Ha itt is jó tanuló leszek, akkor jöhet – zárta le a beszélgetést az igazgató. Na, erről a bizalomról beszéltem. Persze mindent el is követtem, hogy ne okozzak csalódást. A pályámon is így volt. Soha nem kapartam semmilyen küszöböt, hogy meg akarok valamit csinálni. Jött a feladat, megoldottam, és jött a következő.

AZ ÖN NEVE LEGINKÁBB A DELTA MŰSORRAL KAPCSOLÓDIK ÖSSZE, DE ELŐSZÖR TALÁN A TÁNCDALFESZTIVÁL SORÁN KAPOTT NAGY FIGYELMET. HUSZONEGY ÉVES VOLT AKKOR.

Mikor az első *Táncdalfesztivált* rám bízta, csodálkoztam, hogy gondolják, hogy én erre képes vagyok. De ha elhiszik rólam, és föltételezik, hogy meg tudom csinálni – gondoltam –, akkor butaság lenne nem megtenni mindent azért, hogy meg is feleljek.

MINEK TULAJDONÍTA, HOGY A PÁLYÁJA SORÁN MINDENKI KINYITOTTA ÖN ELŐTT AZ AJTÓKAT, HOGY TESSÉK BEFÁRADNI?

A régi főnökeimtől kellene megkérdezni, nekem fogalmam sincs. Megpróbáltam mindig becsülettel helytállni. Amikor ott van az ember, és jön a feladat, akkor meg kell oldania a legjobb tudása szerint. A *Delta* volt az első nagy feladat, amelyet rám bízta. Akkor még csak havonta egyszer ment a műsor, az összekötő szövegeket előre felvették, aztán összevágta a bejátszásokkal. Amikor megkaptam az első szöveget, hazavittem, és megtanultam fejből az egészet. Másnap bementem a stúdióba, leültem, és belemondtam az Arriflex kamerába. Mindenki ledermedt. Kívülről mondd? – csodálkoztak. De hát hogy néz ki, ha előrehajolva olvasom, és közben csak a fejem tetejét látják? Sokkal emberibb, ha belenézek a kamerába.

VOLT ELŐDJE A DELTÁNÁL? AZ EMBER NEM IS GONDOLNÁ, ANNYIRA AZ ÖN NEVÉHEZ KÖTŐDIK.

Volt, hogyne: Lénárd Judit. Talán kevesen emlékeznek már rá, királynői jelenség volt. Harminckét évig vittem a műsort, majd azzal vették el tőlem, hogy fiatalítanak. Ha így döntenek, így döntenek; nem apelláltam. Kérdeztem, a főcímet is megváltoztatják-e. Nem, az marad. Ó, szegény utódom, gondoltam, a nézők megszokták, hogy

*„Lehet, hogy az idő ráncossá teszi a bőrt,
de az érdeklődés hiánya a lelket teszi ráncossá”*

a főcím után én jövök, nem lesz könnyű dolga. Egy év után úgy könnyörögtek vissza. Még egy évig vezettem, mielőtt végleg abbahagytam volna. De ez már történelem.

NEM VOLT MÉG HÚSZÉVES, AMIKOR ORSZÁGOSAN ISMERT LETT, EZT HOGYAN ÉLTE MEG?

Egyáltalán nem foglalkoztam vele. Sokkal különösebb volt, hogy tegnap még otthon néztem Takács Marikát, Tamási Esztert, Kovács Jóskát, Varga Jóskát meg a többieket, másnap pedig ott voltam közöttük. Én voltam a legfiatalabb, mégis mindenkit tegeznem kellett. Még akit a nagymamámnak néztem, annak is azt kellett mondanom: szervusz. Nagyon érdekes volt.

ÚGY TUDOM, SZÍNÉSZNŐ AKART LENNI.

Nem, először bohóc. Aztán sebész. De hát melyik gyerek nem akar sok minden lenni? Valóban a Színművészetre jelentkeztem, a harmadik rostan estem ki. Fel sem tudtam fogni, hogy nem vettek föl. Nem is jelentkeztem máshova, mert biztos voltam benne, hogy fölvesznek. Ezután keveredtem a televízióba. Egy rokonom az ifjúsági osztályon dolgozott gyártásvezetőként, és bevitt. Ügyelőként apró feladatokat kaptam: vizet vittem a stúdióba, kelléklístát írtam, a színészekkel tartottam a kapcsolatot. Egy évig terveztem maradni: a következő felvételiig. Ám itt lehetőségem nyílt arra, hogy olyan színészeket lessek meg munka közben, mint Mezey Mária, Honthy Hanna, Latabár Kálmán, Sulyok Mária és Kiss Manyi. Mivel akkoriban szinte minden élőben ment, sokat próbáltak a stúdióban a színészek. Ezekre lógtam be. Fantasztikus iskola volt, rádöbentett, hogy a színészet távolról sem olyan, mint amilyennek tizenhét évesen naívan elképzeltem.

HOGYAN JÖTT A BEMONDÓI PÁLYA?

Mivel a Színművészeten csak a harmadik rostan estem ki, tehát a jobbak között voltam, a főiskola több helyre elküldte a papírjaimat – mindazokét, akikben láttak valamit pislákolni. Több meghallgatásra is kaptam meghívót, de csak a rádióba mentem el: bemondómeghallgatásra. Felolvastam, amit elémtettek, amire azt mondták: magának nagyon jó hangja van, nagyon jól értelmez, de ilyen hang mögé egy negyvenéves nőt képzelnek. Puff neki... Anynyira kezdő voltam, hogy még azt sem mertem megkérdezni: tessék mondani, nem mindegy?

Nekikeseredtem a világnak. Nem sokkal később egy MTV-s boríték várt az asztalomon. Nem értettem, miért leveleznek, amikor bent bármi tudnak velem beszélni. Kinyitottam, hát bemondómeghallgatásra hívtak. Dehogymegyek – gondoltam –, a rádiónál is hogy jártam. Az ifjúsági osztályon, ahol dolgoztam, mindenki azt mondta, bolond vagyok, ha nem megyek: ha nem sikerül, egy tapasztalattal több, ha meg sikerül, még mindig mondhatom, hogy nem. Igazuk volt. Elmentem, meghallgattak, és kiválasztottak, hogy járhatok beszédtechnika-órákra. Közben végeztem az ügyelői munkámat, ismét jelentkeztem a Színművészetre és az ELTE magyar szakára.

MIKOR KERÜLT ELŐSZÖR KÉPERNYŐRE?

Az 1964-es év toldaléknapiján: február 29-én, pénteken az *Iskolatelevízióban*. „Matematikaóránkat látták, földrajzóránk következik” – ennyi volt. Borzasztóan kevesen voltunk, az adásidő meg egyre nőtt, így aztán bedobtak engem is. Közben zajlott a felvételi a Színművészeten. Jött ismét a harmadik rosta. Gondolkodtam, elmenjek-e egyáltalán, mert már nem akartam színésznő lenni. Végül csak elmentem, és fel is vettek. Ám ezzel egy időben hívtak a televízióba, hogy menjek ruhapróbára. Egyéves szerződést ajánlottak azzal, hogy döntsem el: rendezőasszisztens vagy bemondó szeretnék lenni. Egy bemondónak mégiscsak jobb, ül egy székekben szép ruhában, és mondja a magáét, a rendezőasszisztens meg lótfut, úgyhogy a bemondóságot választottam.

NEM A SZÍNLMŰVÉSZETIT...

Bementem a főiskolára, és megmondtam, hogy nem szeretnék ide járni. „Mi az, hogy maga nem akar ide járni? Tizenhárom embert vettek föl az ezerháromszáz jelentkezőből. Ilyen nincs, találkozunk szeptember 7-én az évnitón.” Esztergályos Ceciliát és Venczel Verát is ebbe az osztályba vették fel.

MÉGSEM MENT EL.

Nem mentem. Az ELTE magyar szakát választottam, mert oda is fölvettem.

A TÉVÉBEN NEM VOLT LÁMPALÁZA?

Nem igazán. Pedig jól tudom, mi a lámpaláz. Szegény Takács Marika amíg élt, lámpaláz volt, nagyon izgult. Én mindig mindenre fel-

„Egyszerű családból jöttem.
Nekem az iskola volt a minden”

készültem. Még ami soha nem jöhet elő, arra is, nehogy meglepetés érjen. Azóta is így van. Ha mégis ér valami váratlan, arra mindig igyekszem ember módjára reagálni. Nem játszom túl, nem dramatizálom, emiatt aztán soha nincs lámpalázam. Egy viszont biztos: valamiféle belső feszültségnek kell lennie, amivel elindítja az ember az adást. Ez nem is annyira a bemondóságnál érdekes, hanem a különféle műsoroknál, ahol színpad van és közönség. Az első *Táncdalfesztivál* során ismertem fel, hogy ennek van egy nagy titka. Vagy nem is titok, inkább egy fontos feladat, amit meg kellett oldanom. A rendezvény színházban zajlott, közönséggel, közvetítette a televízió és a rádió. Aki ott ült a színházban, mindent látott és hallott, a tévénéző viszont már csak azt, amit a kamerán és a mikrofonon keresztül közvetítettek neki. A rádióhallgatók pedig az égvilágon semmit nem láttak, ők csak hallották a dalokat és azt, amit én elmondok. Tehát nekem mint a műsor vezetőjének úgy kellett közvetítenem, hogy a tévénéző és a rádióhallgató is érezze, személy szerint hozzá beszélek. Pedig ez három különböző műfaj.

HOGY LEHET ELÉRNI, HOGY A NÉZŐNEK EZ A BENYOMÁSA KELETKEZZEN?

Ami a tévét illeti, az a titka, hogy jól kell nézni a kamerába. A csóbe nézek, de ha egy milliméterrel följebb vagy lejjebb, akkor már nem a néző szemébe nézek. Mondták is nekem, hogy senki nem tud úgy belenézni, mint én. A bemondó egyedül ül egy szobában, néz bele egy fekete csóbe, és ebből a helyzetből kell valami emberit kihozni. A másik pedig, hogy soha nem játszottam el semmit. Az volt a szerencsém, hogy a nézők elfogadtak olyannak, amilyen vagyok. Erre én se rá nem tettem, se el nem vettem belőle.

Kudlik Júlia arcai a Magyar Televízióban, amelynek 1965-től 1996-ig volt a munkatársa.

A Delta tudományos ismeretterjesztő híradó vezetőjeként vált ismertté, de az ő arcával forrt egybe a Táncdalfesztivál és számos más televíziós népdal- és népzenei vetélkedő is, mint például a Nyílik a rózsá, a Fölszállott a páva vagy a Röpülj páva

FOTO: MTI, FOTOBANK

ADOTTSÁG, VAGY TANULÁSSAL LEHET ELÉRNI?

Nem tudom. Sok mindent meg lehet tanulni. De egy introvertált személyiségből soha nem lesz extrovertált. Ennyiben tehát adottság. Meg aztán kérdés, mennyit les el az ember a kollégáitól. Soha nem akartam senkire hasonlítani. Mindenkitől elfogadom, amit tesz, és megpróbálom magamon átszűrni. Ha nem megy, nem erőltetem. De lemásolni valakit, minek? Úgyis olyan kevesen voltunk, még mi is hasonlítottunk egymásra? Sokat gondolkoztam azon, hogy ha valami más pályát választok, vajon ugyanígy csináltam volna? Bizonyára. Otthonról ezt az alapállást hoztam magammal.

A SZÜLEI IS ILYENEK VOLTAK?

Igen. Ezt láttam otthon. Iskolás koromban amikor hazamentem, az első volt, hogy megírtam és megtanultam a leckét. Otthon mindig azt láttam, hogy az első a feladat, minden más utána jön. A tanároknál is ezt láttam, nincs más példa előttem. Megéltem hetvenhat évet, de még az életben nem unatkoztam. Milyen lehet az? Nincs időm unatkozni.

VOLT OLYAN FELADAT, AMIT SZERETETT VOLNA, DE NEM KAPOTT MEG?

Nem gondolkoztam ilyesmin soha. Amit elértem, azért megoldoztam.

NEHÉZ HELYZETBE NEM KERÜLT?

Mondok egy példát. Híreket olvastam épp – a *Híradóban* sokáig nem dolgozhattak nők, aztán végül csak ráfanyalodtak, hogy minket is alkalmazzanak –, és közben történt, hogy berepült egy koreai repülőgép a szovjet légtérbe, és egyszer csak lezuhant. Senki nem hitte el, hogy magától zuhant le. A hírek olvasása úgy zajlott, hogy lehozta a hírszerkesztő, és a jelenlétében egyszer fel kellett olvasni. Ha valami hiba volt, javított, aztán elment. Én még egyszer elolvastam magamban, mielőtt indult az adás. Ahogy korábban is mondtam, a híreket mindig a nézőre ránézve olvastam: fogtam a papírt, olvastam, fölnéztem, olvastam, fölnéztem. Elindult ez a hír, én pedig egyszer nem néztem föl. Felolvastam, letettem, és a következő hírtől már úgy folytattam, ahogy szoktam. Még le sem keverték, már csörgött a telefon: riport a harmadik emeleten, az elnökségen. Fölmentem, ott ült az egész vezérkar. Lejátszották a híreket, majd nekem estek: hogyan olvasta maga?

Újra lejátszották, és mikor a következő hírt olvasva fölnéztem, megállították. „Nézze meg! Itt végig úgy olvassa, hogy nem néz föl, csak a feje tetejét látjuk, meg a papírt.” Ne haragudjanak – mondtam –, de ez egy olyan fontos hír volt, hogy még a kettőspontot is a helyére akartam rakni. Nem büntettek meg.

ŐK IS TUDTÁK, ÖN IS TUDTA...

Persze. Amikor a Központi Bizottság közleményeit olvastuk a *Híradóban*, akkor már hölgyek is olvashattak, de csak a kettes csatornán. Tiszta bolondokháza volt a hírszerkesztőség, telexen jött az anyag, a szerkesztők diktálták, a gépirónók írták, és hozták nekünk. Mindig minden az utolsó pillanatban készült el. Megesett – innen ne tudjak fölállni, ha nem mondok igazat! –, hogy az alsó három sort olvastam, és a következő oldal még nem volt ott. A legrelesebb helyzeteket az hozta, amikor legépelni sem volt idő, a telexet nyomták a kezünkbe. A telexen nincs nagybetű, nincs pont, vessző. Soha senki nem bakizott, mindig megúsztuk. Ne mondja nekem, hogy ott fönt nincs valaki, aki erről intézkedik!

EGY HELYEN AZT ÍRTA, HOGY AZ EMBER OKKAL SZÜLETIK A VILÁGRA. ÖN MILYEN OKKAL SZÜLETETT?

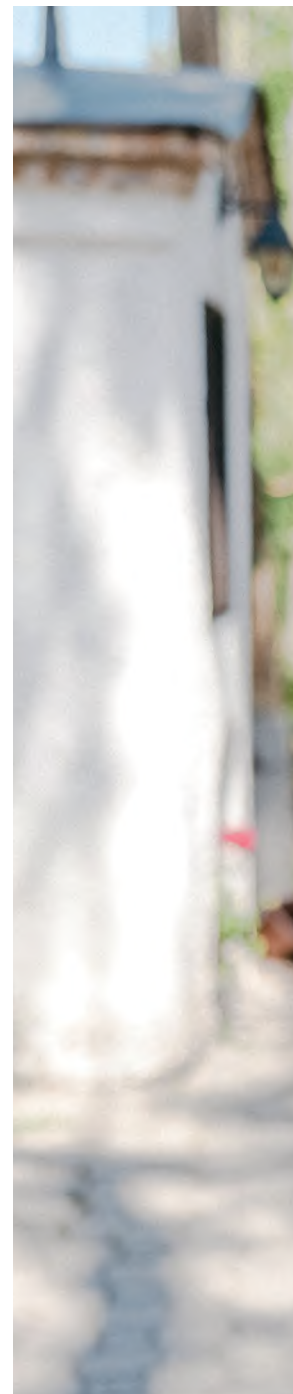
Hogy sokak hasznára legyek. Gárdonyinak van az a gyönyörű négy sora: „Légy az, kiből árad a nyugalom. / Légy az, kire nem hat a hatalom. / Nyújtsd oda, hol kérik a kezedet. / S menj oda, hol fázik a szeretet.” Eszerint próbáltam és próbálok ma is tenni a dolgomat.

MA MI A DOLGA?

Hogy szépen megöregedjek, és bírjam ki, ami még hátravan.

HOGYAN KELL SZÉPEN MEGÖREGEDNI?

Tudomásul kell venni, hogy ez az élet rendje. Bár én könnyen beszélek, nem vagyok beteg, nem szedek gyógyszert. Nyilván egészen más az élete annak, aki bajokkal küzd, de mivel nincs jobb megoldás, tudomásul kell venni, meg kell barátkozni azzal a helyzettel, ami van. El kell fogadni. Lehet, hogy az idő ráncossá teszi a bőrt, de az érdeklődés hiánya a lelket teszi ráncossá. Mindaz, amit elmondtam, a lelke munkája, és ha a lelke ráncos, sosem fogok kisimulni. Vannak olyan körülmények,

amelyeken egyszerűen nem tudok változtatni, bármennyire szeretnék is. De a hozzáálláson mindig tudok változtatni.

ÚGY ÉRZI, SIKERÜL AZ ÉLETÉBEN EZT MEGVALÓSÍTANI?

Úgy érzem, hogy igen. Megvan az a luxusom, hogy azt teszem, amihez kedvem van. Magam osztom be az időmet, azt vállalom el, amit szeretnék. Azt hiszem, inkább anticeleb vagyok, akinek nem az a fontos, hogy folyton ott ugráljon az előtérben, és akkor is beszéljen, ha nincs mit mondania. Egyébként akkor válnak az emberek szószátyárrá, amikor nincs mondani-

valójuk. Szóval érdemes végigküzdeni az életet, és akármilyen nehézség jön, minden elmúlik: a rossz is és sajnós a jó is. Mégis érdemes végigharcolni ezt a földi létet, mert ezáltal edződünk olyan emberré, hogy még többet tudjunk adni, és még jobban tudjunk szeretni. És ez az élet lényege. A szeretet az élet kenyere. ■